

Monumentnummer*: 510269

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 3 september 1999
Kadaster deel/nr: 11008/1

*Monumentnaam***

Walkartpark

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Zeist	Zeist	Utrecht

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Zeist	Walkartpark, Slotlaan, centrum

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
ZEIST	M	4226		

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

Het aan het begin van de Slotlaan te Zeist gelegen openbaar wandelpark is naar ontwerp van tuinarchitect H. Copijn uit 1904 in landschappelijke stijl aangelegd. Het besloten aangelegde en van waardevolle beplanting voorziene Walkartpark bestaat uit een langgerekt terrein van 6300 m² groot en wordt aan de lange zijden begrensd door de Slotlaan en de Kerkweg en aan de korte zijden door de achterbebouwing van de 1ste Dorpsstraat en de 1ste Hogeweg. Eind jaren dertig en begin jaren vijftig hebben zich enige wijzigingen in het padenpatroon voorgedaan zonder de aanleg noemenswaardig aan te tasten. De fundering van de muziektent uit het een eind van de jaren dertig aan de Slotlaan-zijde, alsmede het oorlogsmonument aan de 1ste Hogeweg-zijde uit 1951, zijn niet beschermenswaardig gezien de waarde respectievelijk de datering.

Na het overlijden van de Amsterdamse rentenier G.L. Walkart in 1856 wisten zijn drie dochters de door hem in 1824 gekochte buitenplaats gestaag uit te breiden. Zij kochten zeven percelen en lieten er tegenover in 1876-1877 het 'Overbosch', het huidige Walkartpark, aanleggen. De Weekbode van 21 april 1877 meldde: 'In plaats van een bouwvalligen en verwaarloosden koepel te midden eener woestenis van struiken, ziet men nu een geregelden aanleg met op- en afgaande grond, waterpartij, beplanting, wat het geheel tot eene aangename wandeling zal maken. En in

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

allen geval voor de voorbijgangers een schoon gezicht oplevert. Vele handen vonden dezen winter aan dit werk te doen.'In het park stond een tuinkoepel, een neogotisch schijnkapelletje en een duifhuis. De genoemde schijnkapel staat thans in enigszins aangetaste staat in de achtertuin van Woudenbergseweg 34 te Zeist. Door aankoop in 1885 van de overplaats van het buiten Middenhoeve werd het park uitgebreid. De oranjerie van deze overplaats bleef tot 1939 in het park staan. De ontwerper van de aanleg uit 1876-77 is overigens niet bekend.

Op 2 maart 1904 overleed Marianne Henriëtte, de laatste telg uit het gezin van G.L. Walkart. Zij schonk het Overbosch aan de gemeente Zeist op voorwaarde dat het een openbaar park zou worden en blijven. Voor het onderhoud had zij een som van 40.000 gulden gelegateerd. Na aanvankelijk tuinarchitect H.A.C. Poortman benaderd te hebben, die op zijn beurt L.A. Springer aanbevolen had, besloot de gemeenteraad op 15 december 1904 tuinarchitect Hendrik Copijn uit Groenekan - die op 15 november 1904 een ontwerp voor het nieuwe park had gemaakt - de opdracht te geven tot het ontwerpen en uitvoeren van een openbaar wandelpark. Ter herinnering aan de legatrice werd de naam 'Walkartpark' vastgesteld en op 24 mei 1905 had de opening plaats. Copijns uitgangspunten voor de reorganisatie waren het handhaven van de oude boompartijen (illusie van een groot bos), het creëren van een open ruimte en flinke doorzichten met een sterke reliëfwerking, het verleggen van de paden in verband met het afsnijden van grote bochten, de bestaande vijver onregelmatig maken en voor het oog onzichtbaar laten weglopen (oneindigheid als basisidee landschapsstijl) en aan het geheel een besloten, introvert karakter geven door grondwallen en zware beplanting langs de randen van het park. Het park kreeg voorts slechts twee ingangen aan de Slotlaan: een hoofdtoegang aan de zuidwest-zijde bij het in 1908 gerealiseerde raadhuis en een toegang aan de noordoost-zijde. Nadien heeft het park een aantal minder en meer ingrijpende wijzigingen ondergaan, die echter de essentie van de historische aanleg, de besloten, naar binnen gerichte karakteristiek, niet hebben aangetast. In het kader van de werkverschaffing werden in 1938-1940 de wal langs de Slotlaan afgegraven en het pad verhoogd, de noordoost-toegang enigszins verlegd, twee nieuwe toegangen naar de Kerkweg gemaakt en de oranjerie weggehaald waardoor een sterkere openheid en zichtas ontstond. Aan de Slotlaan zijde kwam een muziektent, waarvan thans slechts de bakstenen muurtjes resteren. Begin jaren vijftig kwam er een derde toegang aan de Kerkweg en werd het padenpatroon vereenvoudigd, waarbij onder meer het centrale pad achter de voormalige oranjerie evenwijdig aan de Slotlaan in noordoostelijke richting werd doorgetrokken, waardoor de cirkelvormige open ruimte werd verkleind. Het pad aan de noordoost zijde kwam te vervallen bij de plaatsing van een oorlogsmonument (beeldhouwer Dirk Wolbers) in 1951. Sinds de jaren vijftig wordt tijdens de zomermaanden een houten poffertjeskraam, in oorsprong daterend van omstreeks 1900, aan de Slotlaan zijde in het park geplaatst.

Omschrijving

Het in het centrum van Zeist gelegen openbaar WANDELPARK, genaamd het 'Walkartpark', naar ontwerp en uitvoering van tuinarchitect H. Copijn in 1904-1905 is in laat-landschappelijke stijl aangelegd, waarbij enige boomgroepen van oudere datum aan de zijde van de Slotlaan zijn opgenomen. De hoofdmotief van het park is een slingerende vijverpartij die in het verlengde ligt van de voornaamste toegang in de zuidwesthoek nabij het raadhuis en die onzichtbaar wegloopt achter een verhoogde groenblijvende heester- en boomgroep. Een tweede zichtlijn loopt vanaf het hoogste punt in de noordwesthoek evenwijdig aan de Kerkweg over een glooiend, verdiept gelegen gazon naar het oorlogsmonument in de noordoostzijde. Het padenpatroon bestaat uit een slingerende rondwandeling langs de randen van het park met enige doorsteken in ruime bogen. Het oorspronkelijke, zeer intensieve padenpatroon is nadien vereenvoudigd. Naast later gemaakte toegangen aan de Kerkweg en Slotlaan vinden we aan de Slotlaan in de noordoosthoek van het park de andere oorspronkelijke toegang. Het wandelpark

heeft het introverte karakter met randbeplanting behouden. Het open karakter van de langgerekte binnenruimte is door latere aanpassingen versterkt. De Kerkweg zijde bezit nog de grondwal, die aan de Slotlaan zijde is echter verdwenen. Zeer waardevol is de golvende reliëfwerking die aan het park een sterke dimensie geeft. Veel van het oorspronkelijke bomenbestand, deels van oudere datum en voornamelijk bestaande uit beuken, eiken, linden, kastanjes en enige esdoorns, is nog aanwezig. Uit de aanlegtijd dateren met name de naaldbomen, coniferen, rododendrons en andere heesters. Ondanks slijtage van de beplanting, de padenstructuur, de vorm van de vijver en de aantasting op de koppen van het park heeft het Walkartpark de oorspronkelijke structuur, het reliëf en de beplanting behouden.

Waardering

Het historische openbare wandelpark Walkartpark is in cultuurhistorisch en architectuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- vanwege de historische aanleg in late landschapsstijl uit het begin van de 20ste eeuw;
- als voorbeeld van een compositorisch geslaagd en goed bewaard gebleven openbaar wandelpark, waarbij op een betrekkelijk klein perceel een besloten park is geschapen met fraaie reliëfwerking;
- vanwege de plaats in het oeuvre van tuinarchitect H. Copijn.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Wandelpark